



Informe - Memòria de la intervenció arqueològica al carrer de Sant Isidre número 24 de Viladecans

Montserrat Sanz Borrás



Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

**INFORME I MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
AL CARRER DE SANT ISIDRE NÚMERO 24
DE VILADECANS
(BAIX LLOBREGAT, BARCELONA)
15 D'ABRIL AL 10 DE MAIG DE 2008**

Direcció de la intervenció arqueològica: Montserrat Sanz Borràs (GRQ)

Promotor: Sr. Manel Torres Sierra

ÍNDIX

INTRODUCCIÓ.....	3
DESCRIPCIÓ DEL LLOC I SITUACIÓ EXACTE.....	4-6
CONTEXT GEOLÒGIC.....	7-8
METODOLOGIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA.....	9
DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS.....	10-13
ESTRATIGRAFIA.....	14-18
CONCLUSIONS.....	19
BIBLIOGRAFIA	20

INTRODUCCIÓ

El motiu de la intervenció arqueològica preventiva realitzada al solar situat al carrer sant Isidre, número 24, de Viladecans (Baix Llobregat) és la propera construcció d'un nou habitatge. La construcció del nou edifici comporta moviments de terres sota la cota 0 arqueològica, pel que s'ha aplicat el protocol d'intervenció arqueològica relacionada amb l'acord plenari del consistori d'aquest municipi del 26 d'abril de 2007.

A partir de l'acord plenari citat el solar es troba dins la zona d'expectativa arqueològica, delimitada a l'entorn del Barri Antic d'aquest municipi. La zona ZEA es situa a l'àrea compresa entre els carrers de Sant Climent, Sant Joan, Sant Marià i Muntanya, Rere Església, Sol, Balletbó, plaça de les Palmeres, Sant Josep i avinguda de la Generalitat, àrea dins la qual s'ubica el solar del carrer sant Isidre, número 24. La inclusió d'aquesta àrea ve motivada, principalment, per la intervenció arqueològica al solar de can Manyoses, situat al carrer Major, on es van documentar estructures romanes (Huélamo, J.M.; 2004).

El termini per a desenvolupar aquesta intervenció ha estat del 15 d'abril al 10 de maig de 2008, sota la direcció de l'arqueòloga Montserrat Sanz Borràs. El sol·licitant i promotor de la present intervenció ha sigut el propietari del solar, el senyor Manel Torres Sierra.

DESCRIPCIÓ DEL LLOC I SITUACIÓ EXACTE

El solar on s'ha desenvolupat la intervenció arqueològica es situa dins el barri antic de Viladecans, que creix al marge dret de la riera de Sant Climent, al sud de la comarca del Baix Llobregat (província de Barcelona).

A grans trets el terme municipal s'estén des de les platges meridionals del delta del Llobregat fins als peus de la serra de Miramar, la qual forma part dels darrers contraforts del massís del Garraf a la seva vessant oriental. Viladecans limita a nord-oest amb la població de Sant Climent de Llobregat, a oest amb Gavà, on la riera de Sant Llorenç fa de límit natural des del barri de can Tries fins a la desembocadura, ja al mar mediterrani. A est la població limita amb Sant Boi de Llobregat, zona on actualment hi ha un polígon industrial, i a sud-est, ja a l'àrea més litoral, amb el Prat de Llobregat.

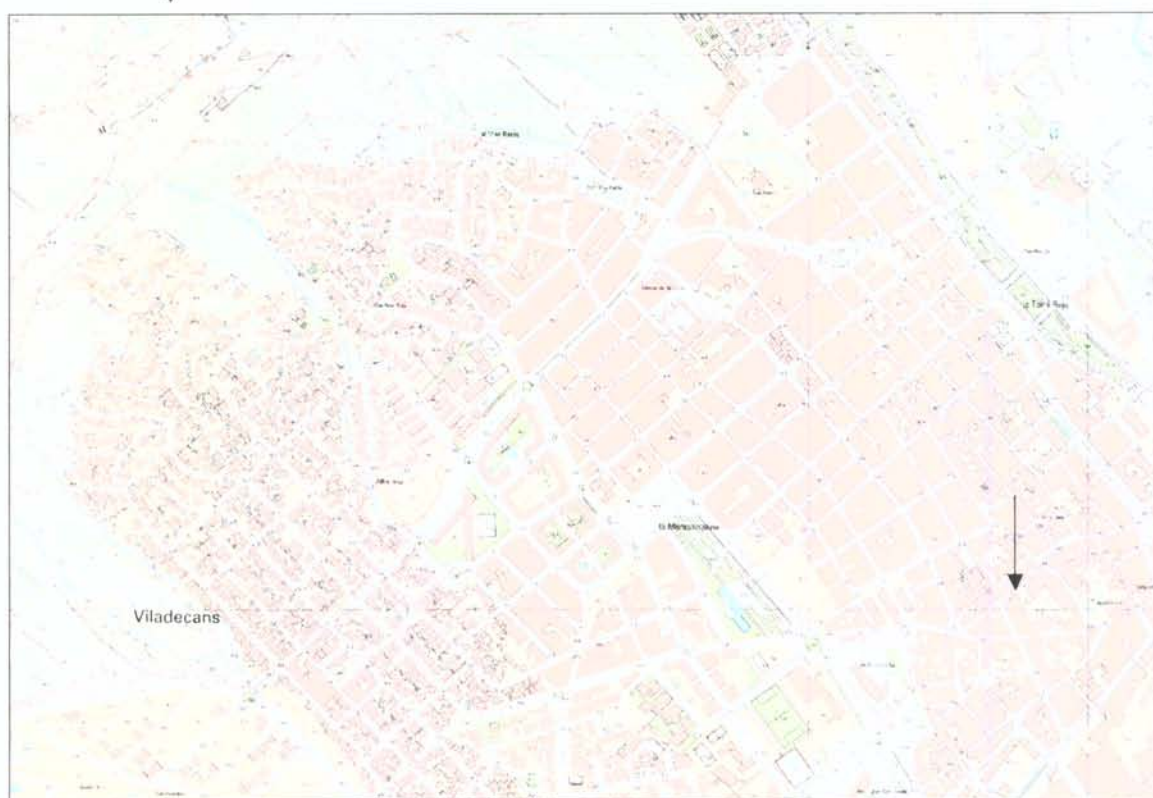
Viladecans té una extensió de 20,11 km², que representa un 4,13% dins la superfície comarcal. L'altitud del nucli aproximadament es situa a uns 18 msnm.

La intervenció arqueològica s'ha desenvolupat al solar del carrer Sant Isidre, número 24, dins el barri antic de Viladecans. Les dimensions d'aquest són d'uns 96m², amb façana tan al carrer esmentat, com al carrer Balletbó, número 23.



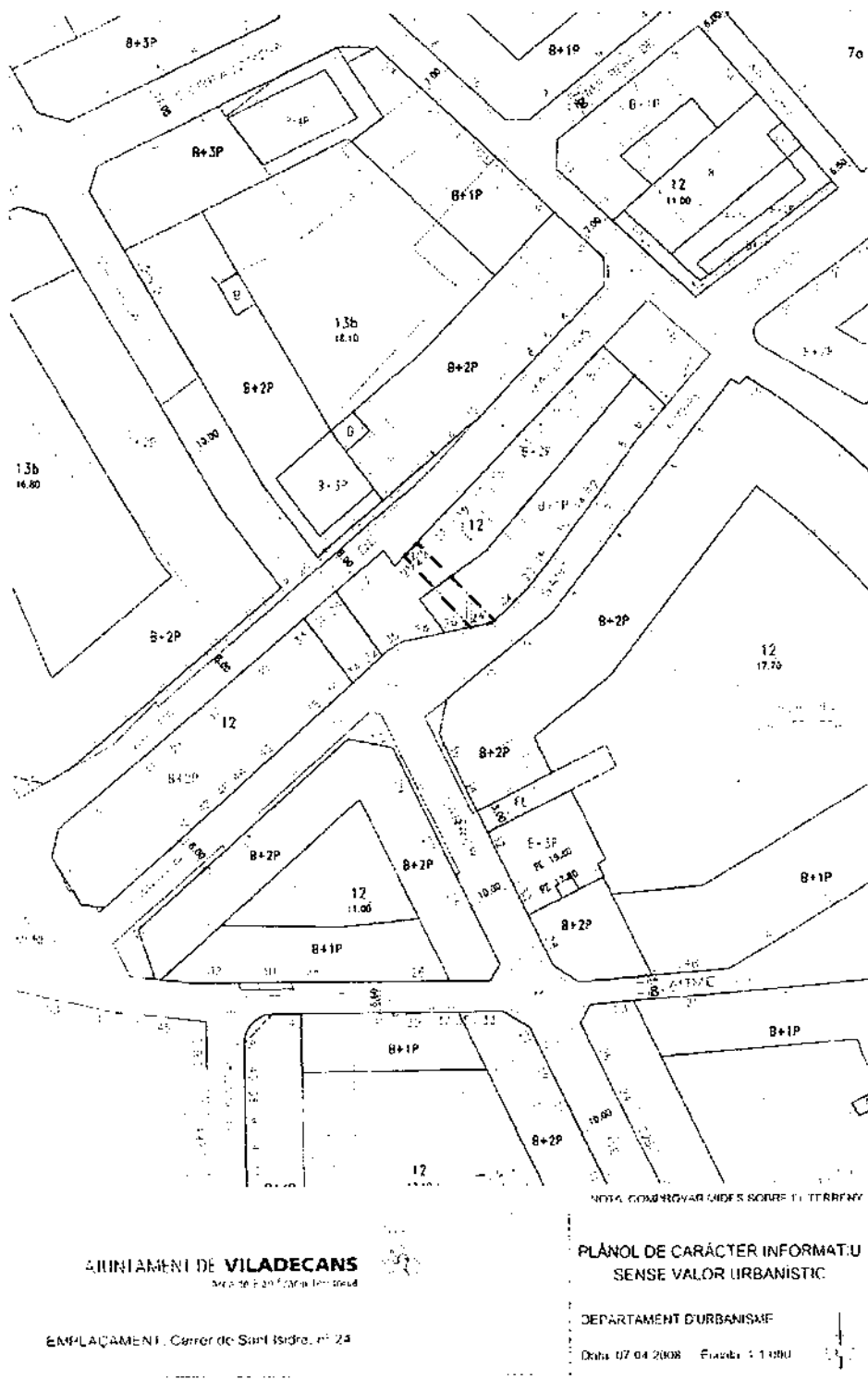
Solar del carrer sant Isidre, número 24 del municipi de Viladecans, on s'ha dut a terme la intervenció arqueològica.

Memòria de la intervenció arqueològica al solar del carrer Sant Isidre, número 24
(Viladecans, Baix Llobregat). Abril-maig 2008



Situació del solar del carrer Sant Isidre, número 24 dins el municipi de Viladecans (font: Institut Cartogràfic de Catalunya).

Memòria de la intervenció arqueològica al solar del carrer Sant Isidre, número 24
(Viladecans, Baix Llobregat). Abril-maig 2008



Situació del solar del carrer sant Isidre, número 24 dins el centre de Viladecans.

CONTEXT GEOLÒGIC

La geologia de tot aquest sector és més complexa a mesura que avancem des de Castelldefels en direcció al riu Llobregat. La base del sòcol està constituïda per materials paleozoics en la façana de Sant Boi, Viladecans i Gavà, mentre que degut al basculament del massís, apareixen els conglomerats vermells i els gresos del Triàsic a la zona de Gavà que no són dominants a la façana marítima però sí en alguns fondos i torrents.

A partir d'aquí comencen a aflorar materials del Triàsic superior que afluïren en algunes vores marginals properes al nucli urbà de Castelldefels i al terme municipal de Gavà. A grans trets podem dir que els materials presenten un cabussament general cap a l'oest, de manera que les dolomies del Juràssic afluïren preferentment als sectors orientals del massís del Garraf, mentre que les calcàries del Cretaci, estratigràficament per damunt de les dolomies, formen el centre del massís.

Tots aquests materials entren en contacte amb la plana al·luvial del Delta del Llobregat, on el sistema dunar queda fixat en alguns punts del massís, provocant un allunyament de la costa. Malgrat els treballs realitzats per M. À. Marquès així com en nombrosos estudis més sobre aquesta formació disposem de molt poques dades sobre el sòcol d'aquesta formació. En alguns indrets propers al curs actual del riu Llobregat és visible que el delta descansa en forma de falca sobre el Pliocè, en canvi a la zona propera a Viladecans és de difícil interpretació.

De formació quaternària, a més, hi ha diverses unitats geològiques al Baix Llobregat i Barcelonès, unitats que sobretot va definir Solé Sabarís. En destaca la plataforma quaternària d'escassa amplada i poca potència que es situa al peu de la serralada Litoral. Aquesta plana, coneguda com el Pla de Barcelona, s'inicia al peu del massís del Garraf i es dilata àmpliament al delta del Llobregat, mentre que a Montjuïc s'estreny, per tornar a ampliar-se a la desembocadura del riu Besós.

En conclusió, aquests dipòsits del quaternari que conformen la gran plana litoral tenen una superfície entorn de 170 km² i uns 40 km amb les riberes dels rius Llobregat i Besós, així com els afloraments a la vessant interior de la serralada.

METODOLOGIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

L'excavació de la rasa de control arqueològic s'ha realitzat amb una màquina retroexcavadora. Al llarg de la intervenció s'han realitzat neteges manuals dels diferents talls per tal de descartar o no els diferents indicis de materials i restes arqueològiques.

En cas de la troballa de restes dins les rases, s'ha realitzat la seva documentació seguint el sistema de registre definit per Harris i Carandini, mitjançant la definició de les diferents unitats estratigràfiques (U.E.) i la relació existent entre elles.

Donat que no s'han identificat nivells antròpics ni restes arqueològiques, la definició i documentació dels diferents nivells s'ha realitzat a partir dels treballs de M.M. Bergadà (1999). Així, de cada nivell s'ha definit la fracció grossa, així com s'ha determinat el color, per tal d'inferir en la naturalesa dels components així com els processos postsedimentaris. Per evitar imprecisions al descriure el color s'ha utilitzat el codi desenvolupat per Munsell, mitjançant la taula de color *Munsell Soil Color Chart*, color que s'ha definit en humit. Aquest color es caracteritza a partir dels paràmetres del matis, la brillantor i la intensitat cromàtica. Un altre dels aspectes tractats en els nivells és l'estructura d'aquests, en els que es defineix el grau i la forma. Així com les dimensions i límits dels diferents nivells (net, gradual, difús o irregular), per tal d'inferir en els canvis de condicions de sedimentació (Courty, 1989), així com la topografia del contacte.

També es portarà a terme la corresponent documentació fotogràfica i planimètrica de les restes localitzades.

DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS

La intervenció arqueològica al solar del carrer Sant Isidre ha consistit en la realització d'una rasa de control arqueològic, previ a la construcció de l'habitatge, per tal de documentar la possible existència de restes arqueològiques. En el moment de realització de la intervenció arqueològica, la casa que s'ubicava en aquest solar ja estava enderrocada, pel que en els nivells superficials apareixien restes de materials i estructures pròpies d'aquesta construcció.

Tot i que en la sol·licitud d'intervenció es van proposar dues rases perpendiculars al carrer de sant Isidre, les característiques del solar, força estret, han permès de realitzar-ne una, tot i que de mida més ample per tal de verificar o no la presència dels nivells arqueològics.

Aquesta rasa s'ha realitzat amb una màquina retroexcavadora, que en primer lloc ha obert des del carrer Balletbó fins a la meitat del solar, ja que l'espai del solar no ha permès obrir-la d'un sol cop. Una vegada s'ha documentat aquesta primera rasa, anomenada **TRAM 1**, s'ha reomplert amb els mateixos sediments per tal de procedir a l'obertura de la continuació de la rasa, anomenada **TRAM 2**, que un cop documentada també s'ha tornat a reomplir.

La rasa avarca 17,30 metres de la longitud del solar, ja que a les zones properes als carrers de sant Isidre i Balletbó s'ha deixat una distància entorn el 1,5 metres de seguretat. Pel que fa als dos trams de realització de la rasa, el primer té una longitud de 10,10 metres, mentre que el segon és de 7,20 metres. La profunditat de la rasa ha assolit una cota negativa màxima de 1,80 m, mentre que l'amplada està entorn els 70-80 cm.

Memòria de la intervenció arqueològica al solar del carrer Sant Isidre, número 24
(Viladecans, Baix Llobregat). Abril-maig 2008



A l'esquerra, màquina retroexcavadora a l'inici dels treballs arqueològics. *A la dreta*, excavació del tram 1 de la rasa de control arqueològic.

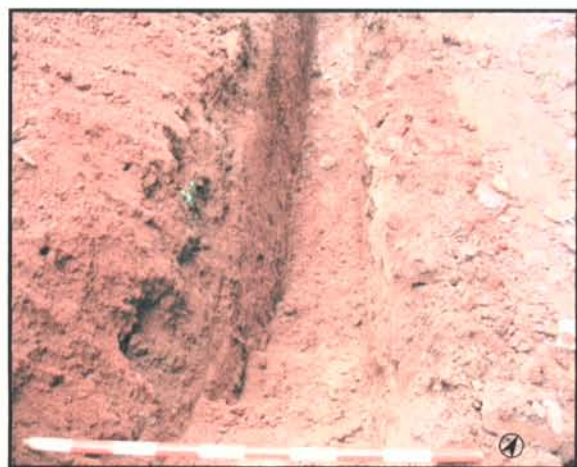


A l'esquerra, tram 1 de la rasa on s'aprecien restes de materials de la construcció enderrocada, així com els nivells naturals. *A la dreta*, reompliment del tram 1 un cop documentat.

Memòria de la intervenció arqueològica al solar del carrer Sant Isidre, número 24
(Viladecans, Baix Llobregat). Abril-maig 2008

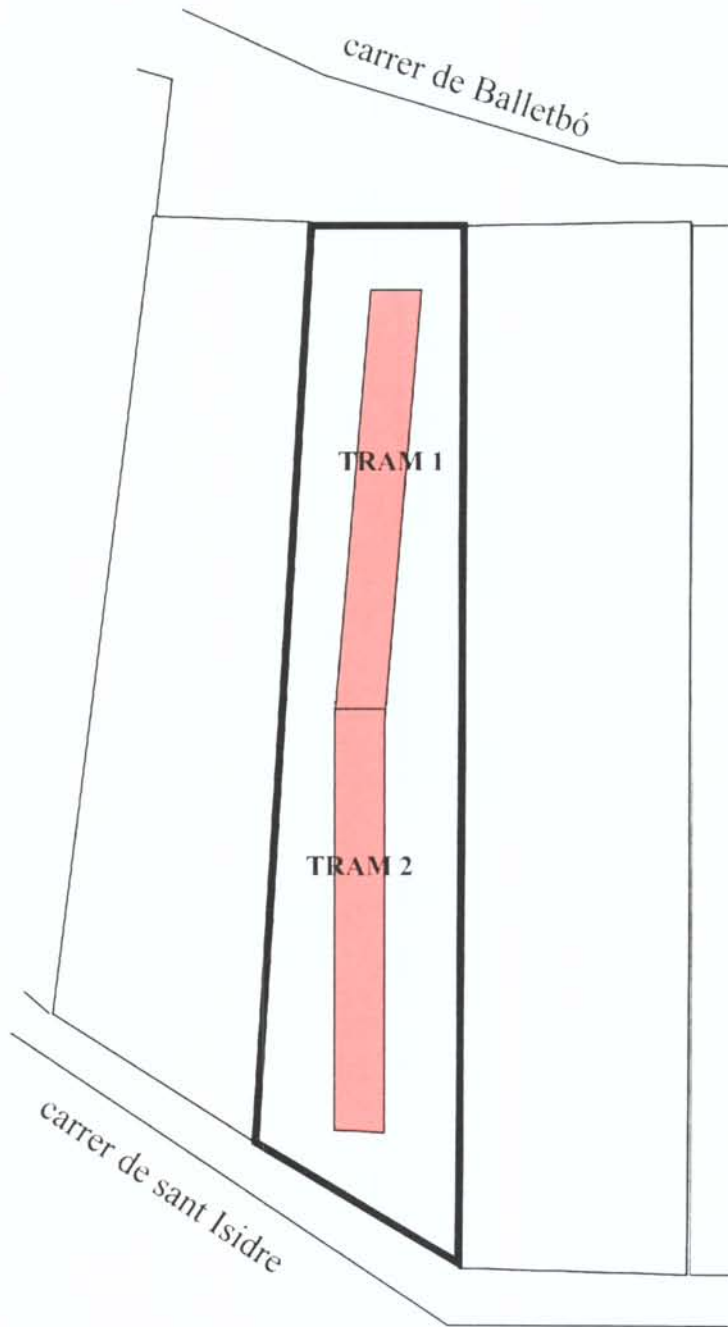





Excavació del tram 2 de la rasa.



A l'esquerra, tram 2 de la rasa. *A la dreta*, reompliment del tram 2 amb els mateixos sediments extrets.

Memòria de la intervenció arqueològica al solar del carrer Sant Isidre, número 24
(Viladecans, Baix Llobregat). Abril-maig 2008



PLANTA DE LA RASA DE CONTROL ARQUEOLÒGIC dins el solar del C/ Sant Isidre, número 24 de Viladecans		 Nord
LLEGENDA: — Límit del solar	 Rasa arqueològica	Escala:  0 5 m

ESTRATIGRAFIA

En el nivell superficial del solar del carrer sant Isidre número 24 hem documentat les restes de l'antiga construcció enderrocada. Aquestes restes, força remenades per l'enderroc, són materials constructius de l'antic edifici pel que l'hi hem assignat la U.E. 1 amb una potència entre 20 i 40 cm aproximadament. D'entre aquestes s'ha pogut documentar en secció un pou mort (U.E.2), força malmès, reomplert amb materials actuals.

Per sota de la capa més superficial formada per les runes de l'antic edifici (U.E.1) l'estratigrafia documentada és homogènia i constant en tota la rasa. El següent nivell identificat és la U.E. 3, aquest és un nivell format per un paquet massiu de lutites poc arenoses. Té una potència aproximada de 1,5 metres tot i que en alguna zona presenta 1, 3 metres. La cota superior d'aquest està entre els -20 i -40 cm del sòl actual. En aquest nivell la fracció grossa es molt escassa, amb un percentatge aproximat del 15% format per graves i palets angulosos. Tan el límit inferior com superior són clars, ja que per la part superior limita amb la U.E.1 amb materials actuals i per la inferior amb la U.E. 4. De manera general aquest nivell presenta certa pendent cap a sud, com veurem amb la descripció del nivell següent. En aquesta unitat estratigràfica 3 s'observen també alguns petits nivells de poca potència i discontinus amb fracció grossa (graves). El color d'aquest nivell, definit en humit, és d'un vermell marronós, segons la taula Munsell correspon al 5YR 4/6 (*yellowish red*). Arqueològicament aquesta unitat estratigràfica és estèril en restes materials, tampoc s'observen altres elements com carbons vegetals.

Subjacent a la U.E.3 identifiquem la U.E.4, que es caracteritza per la presència de fracció grossa (palets). Es tracta d'un nivell força massiu dominat per aquesta fracció en un 80 a 90 % aproximadament. Els palets tenen una morfologia subarrodonida amb presència d'algunes sorres. La litologia d'aquesta fracció grossa és la característica de les zones pròximes, com són les pissarres i els quarsos, així com els materials associats a aquestes formacions geològiques. La cota superior d'aquest nivell es situa entorn els -170 cm de la superfície. La potència d'aquest no ha pogut ser determinada, tan sols hem pogut documentar entre 15 i 20 cm, ja que el límit inferior ha vingut marcat per la rasa

**Memòria de la intervenció arqueològica al solar del carrer Sant Isidre, número 24
(Viladecans, Baix Llobregat). Abril-maig 2008**

arqueològica. Una de les característiques principals d'aquest nivell és que presenta una gran concreció dels materials. Cal destacar que al llarg de la rasa realitzada s'observa una suau pendent cap a sud d'aquesta unitat, pendent característica de la plana que es conforma al peu de la serralada litoral. Arqueològicament aquesta unitat estratigràfica també és estèril en restes materials, així com tampoc s'observen altres elements com carbons vegetals.

Les unitats estratigràfiques (U.E. 3 i 4) documentades al llarg de la rasa, tan al tram 1 com al tram 2 corresponen als materials quaternaris que es formen al peu de les serralades litorals. Aquests materials es ressegueixen des del peu del massís del Garraf fins a la desembocadura del riu Besòs. Principalment es caracteritzen per estar constituïts per una amalgama de materials fruit de la varietat que arrosseguen rieres i torrents.

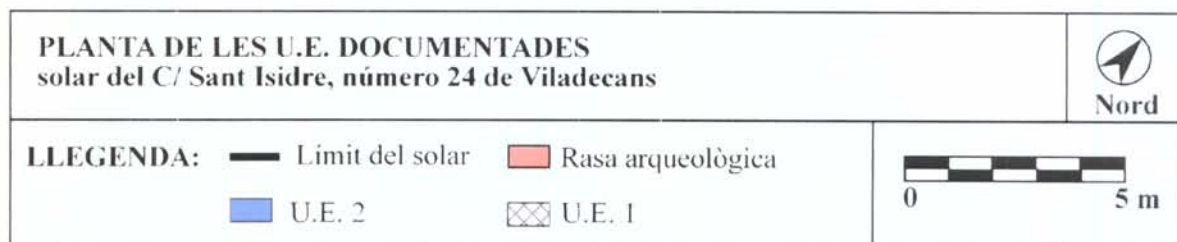
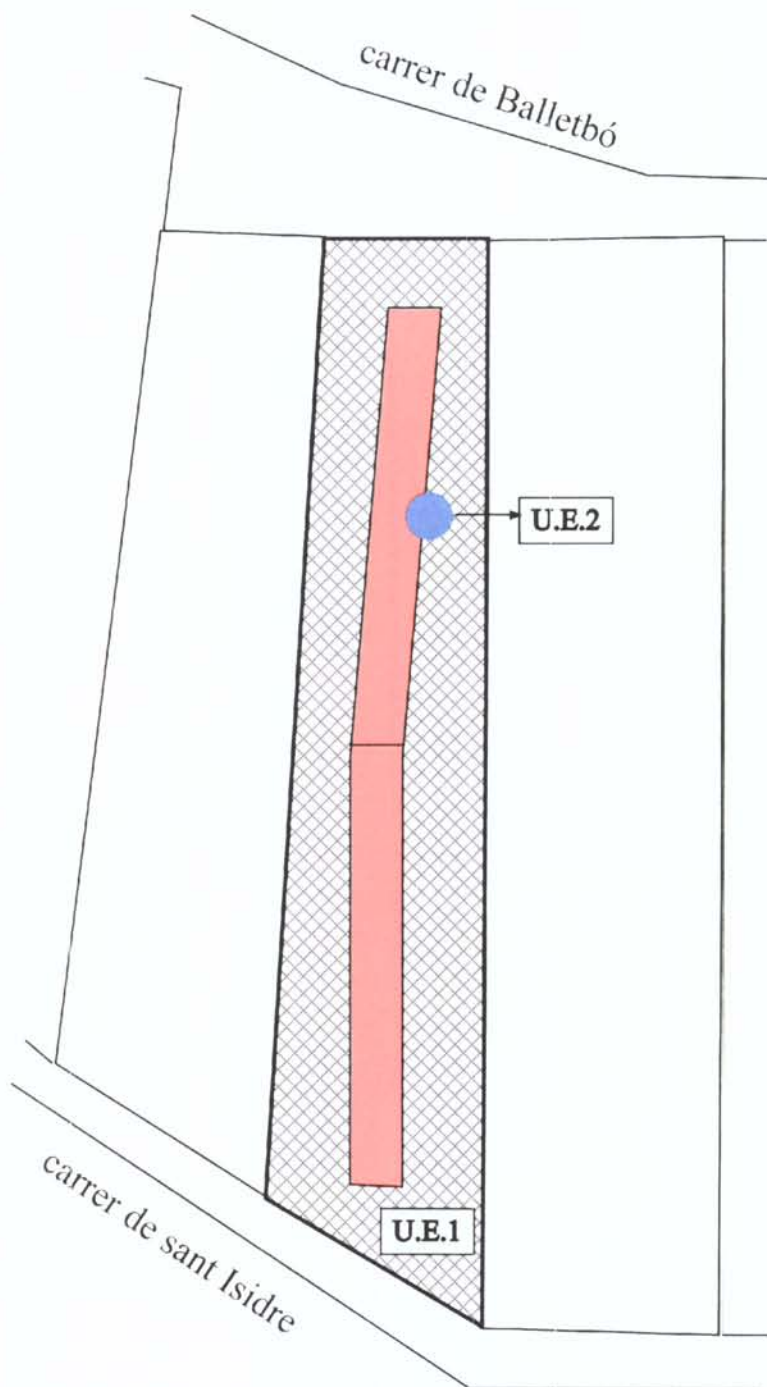


Estratigrafia general de la rasa.

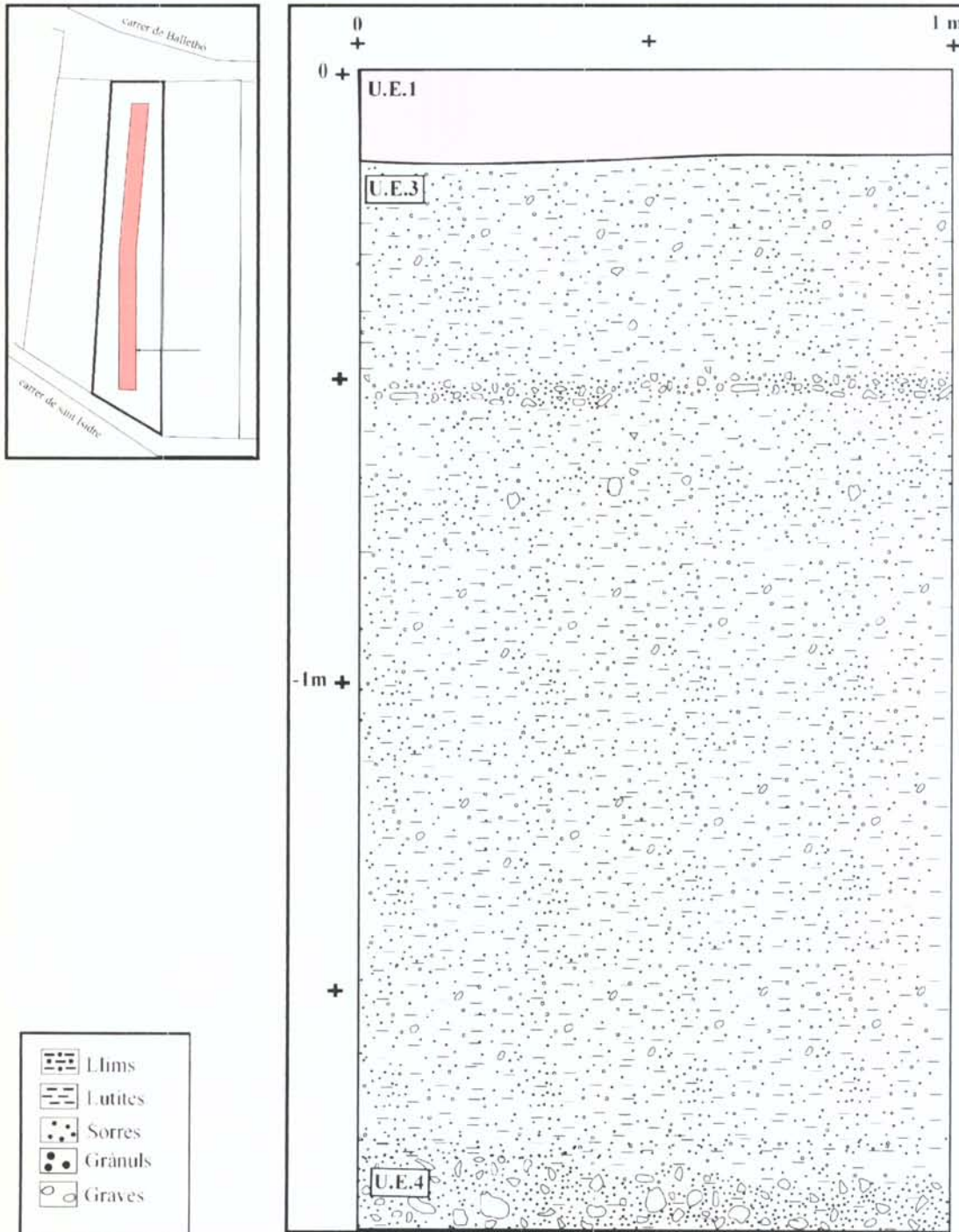


Estratigrafia documentada a la rasa realitzada al solar del carrer sant Isidre. S'observa la gran potència de la U.E. 3, on no s'han documentat ni estructures ni materials arqueològics.

Memòria de la intervenció arqueològica al solar del carrer Sant Isidre, número 24
(Viladecans, Baix Llobregat). Abril-maig 2008



Memòria de la intervenció arqueològica al solar del carrer Sant Isidre, número 24
(Viladecans, Baix Llobregat). Abril-maig 2008



A dalt, situació del tall dibuixat. A baix, tall estratigràfic representatiu de la seqüència documentada a la rasa.

CONCLUSIONS:

El solar del carrer de sant Isidre número 24 de Viladecans es troba inclòs dins la zona d'expectativa arqueològica degut a la proximitat amb el jaciment de can Manyoses on es van documentar restes d'època romana (Huélamo, J.M.; 2004). Malgrat això els resultats de la intervenció arqueològica en aquest solar no han permès documentar ni estructures ni materials arqueològics. Les úniques restes constructives localitzades han sigut les de l'edifici anterior que es va enderrocar per tal de poder edificar el nou habitatge.

En aquest solar s'ha dut a terme una rasa perpendicular al carrer de sant Isidre i Balletbó per tal de documentar la possible existència d'estructures o materials arqueològics. Aquesta rasa ha assolit els 1,8 metres de profunditat respecte el sòl actual del solar en el que no s'han documentat ni estructures ni materials arqueològics. Els nivells documentats corresponen a sediments aportats per les rieres i torrents característics de la zona propera al peu de la serralada litoral.

BIBLIOGRAFIA:

- Acord plenari del consistori de Viladecans del 26 d'abril de 2007.
- Bergadà, M. 1999. *Estratigrafia en registres arqueològics*. Societat Catalana d'Arqueologia. 32 pàgines.
- Courty, M.A.; Goldelberg, P; Macphail, R.I. (1989). *Soils and micromorphology in archeology*. Cambridge University Press.
- Huélamo, J.M. 2004. *Informe de la intervenció arqueològica al solar de can Manyoses (Viladecans, Baix Llobregat)*.
- Marquès, M. 1971. *Estudio del delta Llobregat y sus formaciones cuaternarias del curso bajo del rio Llobregat*. Annales de la fundación Juan March, II 1963-1965, pp.554 Madrid.
- Simó, J.A., Gàmez, D, Salvany, J.M., Vázquez –Suñé, E., Carrera, J, Barnolas, A., Alcalá, F.J. (2005). “Arquitectura de facies de los deltas cuaternarios del río Llobregat, Barcelona, España”. *Geogaceta*, 38.
- Solé Sabaris, Ll. 1963. Ensayo de interpretación del Cuaternario barcelonés. *Miscel·lania. Barcinonesia*, II: 7-54.
- Solías, J.M. 1983. Excavacions a l'Ermita de Ntra. Senyora de Sales (Viladecans, Baix Llobregat). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Servei d'Arqueologia. *Excavacions Arqueològiques a Catalunya*, 2.